

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av tre byggnadsobjekt på Karlshamns museum

Linderson, Hans; Hansson, Anton

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H., & Hansson, A. (2020). *Dendrokronologisk analys av tre byggnadsobjekt på Karlshamns museum*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:18). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

29 Februari 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:18
Hans Linderson
**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV TRE BYGGNADSOBJEKT PÅ
KARLSHAMNS MUSEUM**

Uppdragsgivare: Bengt Norman /kontaktperson, Karlshamns Museum Vinkelgatan 8, 374 38
Karlshamn

Område: Karlshamn **Prov nr:** 77460-77469 **Antal Borrprov:** 10

Dendrokronologiskt objekt: Tobakslada västra källarummet prov 1-5, Skottbergiska gården:
brandskadat magasin prov 6-8 samt huvudbyggnaden prov 9-10

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; beskrivning	Trädslag	Antal år (1 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Kommentarer (mer vågat dateringsförslag inom parantes)
77461	1; ö-vägg	Ek	59;3	Nära Sp	1691	1699-1719	(1700-1708)
77462	2; överliggare N fönster	Ek	55	Nära Sp	1690	1698-1718	(1699-1707)
77463	3; takbj 4 fr V	Tall	155;2	Sp 87, W	1761	V 1761/62	
77464	4; överlig ingå	Ek	-	-	-	-	Avstås
77465	5; mittakbjälke V-Ö	Tall	115	Sp 61, W	1760	V 1760/61	
77466	6; takbj V-Ö nedre trappa	Tall	43	Sp 30, W	1764	V 1764/65	
77467	7; dito 1m syd	Tall	41	Sp 30, W	1763	V1763/64	
77468	8; ditto mittak bjälke N-S	Tall	121;3	Sp 64, W?	1759	1759-1763	
77469	9;källare takbj vid trappa	Ek	171;2	Sp 19, W	1765	V 1765/66	
77460	10;entrèplan syll/golvbj 1m N prov 9	Ek	116	Ej Sp	1714	E 1723	(E 1730)

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Tobaksladan, västra källarummet prov 1-5

Ek-virket, en brandskadad i östra väggen och en överliggare i norra fönsteröppningen dateras entydigt 1699-1718 (sammanvägt). Splinten saknas i proverna men min bedömning är att endast splinten har försvunnit, vilket också indikeras av de jämnåriga dateringarna av yttersta årsring. Det är därför mer korrekt att man kan snäva in dateringen till **1700-1707** för avverkningstiden. Om jag skulle sätta en datering på byggnaden skulle det bli omkring 1705.

Virket är av snabbvuxen ek, vilket är det hårdaste virket och mest lämpat i anslutning mot murbruk. Trädens groddår beräknas till 1610-talet. Proveniensen är **västra halvan av Blekinge**.

Tallvirket som utgör takstomme i samma rum dateras till vinterhalvåret 1760/61 och 1761/62 och tillhör sannolikt byggnationen efter den stora branden 1763, eftersom detta virke uppvisar inga brandskador. Detta säger något om logistik och lagringstid kring virkeshantering.

Skottbergskagårdens brandskadade magasin prov 6-8

Två skarpa dateringar ger avverkningstiden **vinterhalvåren 1763/64 och 1764/65**. Det tredje provet var skadat i den yttersta delen och får därför en bredare felmarginal som täcker den förra dateringen. Byggnaden bör därför vara uppförd 1765-1768. Brandskadan är således en sentida händelse. Proveniensen för samtliga tallprover är västra halvan av Blekinge.

Skottbergskagårdens huvudbyggnad prov 9-10

Proverna är tagna intill trappnedgången till källaren från entreplan. Takbjälken i källaren dateras så att avverkningen har skett **vinterhalvåret 1765/66**. Prov 10 är taget på nära samma nivå som prov 9. Vi valde att kalla denna syll (fotträ) eller golvbjälke i entréplan. Provet saknar splint och kan därför vara betydligt yngre än angivna "efter 1723". Rimligen bör den ha gemensam ålder med prov 9. Proveniensen är västra halvan av Blekinge till Kristianstads kommun. Prov 9, groddår 1580±10.

Beskrivning av tabellen ovan

"Dendroidentitetsnummer", är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

"Antal år", årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med "+n".

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen "ew" eller "lw" dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

"splint, vankant, bark" indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). "nära vankant" uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17±7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten ("ej sp") anges en så kallad "efterdatering" (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

"Datering av yttersta årsring i provet", är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges "ej datering". Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

"Beräknat fällningsår" här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har dateringar med högre precision angivits i denna rapport har det mest vanliga antalet årsringar som uppträder i splinten för det specifika provet.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891